

Konservaatori kutsejuhend

[E.C.C.O. PROFESSIONAL GUIDELINES](#) (inglise keeles, koostanud European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations - E.C.C.O.)

E.C.C.O. AMETIJUHEND

AMET

Esitatud Euroopa Konservatorite-Restauraatorite Organisatsioonide Liidu (E.C.C.O.) poolt ja vastu võetud selle Peaassambleel, Brüsselis, 1. märts 2002

Preambul

Objektid, hooned ja keskkond, millele ühiskond omistab erilise esteetilise, kunstilise, dokumentaalse, keskkondlikku, ajaloolise, teadusliku, sotsiaalse või vaimse väärtuse nimetakse üldiselt "kultuuripärandiks"; nad moodustavad materiaalse ja kultuurilise pärandi, mida antakse edasi järeltulevatele põlvkondadele.

Kuna ühiskond on usaldanud need konservaatori-restauraatori hoole alla, on ta vastutav mitte ainult kultuuripärandi enda, vaid ka selle omaniku või hooldaja, algataja või looja, avalikkuse ja tulevaste põlvkondade ees. Järgnevate tingimuste eesmärgiks on kaitsta kogu kultuuripärandit, olenemata sellest, kes on selle omanik, milline on selle vanus, terviklikkuse määr või väärtus.

I. Konservatori-restauraatori määratlus

Konservator-restauraator on spetsialist, kes omab vastavat väljaõpet, teadmisi, oskuseid, kogemusi ja arusaamist tegutsemaks eesmärgiga säilitada kultuuripärandit tulevikuks vastavalt järgnevatele tingimustele.

Konservatori-restauraatori põhiliseks rolliks on kultuuripärandi säilitamine praegustele ja tulevastele põlvkondadele. Konservator-restauraator aitab kaasa kultuuripärandi tunnetamisele, väärtustamisele ja mõistmisele selle keskkonnakonteksti, olulisuse ja füüsiliste omaduste osas.

Konservator-restauraator teostab strateegilist kavandamist, seisundi (diagnostilisi) uuringuid, koostab konserveerimiskavasid ja töötlemisettepanekuid; teostab ennetavat konserveerimist ja konserveerimis-restaureerimistöölusi, dokumenteerib kõik tähelepanekud ja töötused ning vastutab nimetatud tööde teostamise eest.

Seisundi uuring (diagnostiline uuring) hõlmab kultuuripärandi identifitseerimist, selle koostise kindlaks määramist ja seisundi hindamist; muutuste kindlaks tegemise, nende iseloomu ja ulatuse kindlaks määramist; kahjustuste põhjuste hindamist ning vajaliku töötuse liigi ja ulatuse kindlaks määramist.

See hõlmab ka olemasoleva asjasse puutuva info analüüsi.

Ennetav konserveerimine hõlmab kaudset tegevust kultuuripärandi seisundi halvenemise aeglustamiseks ja kahjustuste vältimiseks, luues optimaalsed tingimused kultuuripärandi

säilitamiseks määral, mis sobib kokku selle sotsiaalse kasutusega.

Ennetav konserveerimine hõlmab ka korrektset käsitsemist, transporti, kasutamist, hoidmist ja eksponeerimist. See võib ka haarata koopiade valmistamist originaali säilitamise eesmärgil.

Konserveerimine hõlmab peamiselt kultuuripärandiga seonduvat otsest tegevust eesmärgiga stabiliseerida selle seisundit ja pidurdada edasist kahjustumist.

Restaureerimine hõlmab otsest tegevust kahjustatud või laguneva kultuuripärandiga, mille eesmärgiks on hõlbustada selle kogemist, hindamist ja mõistmist, samal ajal nii palju kui võimalik austades selle esteetilisi, ajaloolisi ja füüsilisi tunnuseid.

Dokumenteerimine hõlmab kõikide teostatud protseduuride hoolika pildilise ja tekstilise jäädvustamise koos kõikide põhjendustega. Aruande koopia tuleb esitada kultuuripärandi omanikule või haldajale ning sellele peab olema vajaduse korral tagatud juurdepääs. Kõikvõimalikud nõuded kultuuriväärtuse edasiseks hoidmiseks, hooldamiseks, väljapanekuks ja kasutamiseks peavad olema selles dokumendis määratletud.

Aruanne jääb konservaator-restauraatori intellektuaalseks omandiks ja tuleb säilitada edaspidiseks kasutamiseks.

Konservaatori-restauraatori pädevusse kuulub ka järgnev:

- * konserveerimis- restaureerimiskavade, -projektide ja uuringute koostamine
- * kultuuripärandi säilitamise osas nõustamine ja tehnilise abi osutamine
- * tehniliste aruannete koostamine kultuuripärandi kohta, avaldamata arvamust nende turuväärtuse kohta
- * konserveerimise-restaureerimisega seonduva uurimistegevuse teostamine
- * haridusprogrammide väljatöötamine ja konserveerimise-restaureerimise õpetamine
- * vaatluse, töötlemise või uuringute käigus saadud informatsiooni levitamine
- * konserveerimise-restaureerimise erialast parema arusaamise edendamine

II. Haridus ja koolitus

Selleks, et säilitada elukutse taset, peab konservaatori-restauraatori erialane haridus ja koolitus toimuma ülikooli magistriõppe tasemel (või sellega võrdsustatud tasemel). Koolitust käsitletakse põhjalikumalt "E.C.C.O. ametijuhendis III".

Konserveerimine-restaureerimine on kompleksne ja kiiresti arenev valdkond. Sellepärast on kvalifitseeritud konservaator-restauraatoril ametialane vastutus olla kursis uuemate saavutustega ja tagada, et tema erialane tegutsemine oleks vastavuses kaasaja eetiliste nõuetega. Pidevat erialast enesearendamist käsitletakse põhjalikumalt "E.C.C.O. ametijuhendis II".

III. Seonduvate valdkondade eristamine

Konserveerimine-restaureerimine eristub seonduvatest valdkondadest (näiteks kunstist ja käsitööst) seeläbi, et selle peamiseks eesmärgiks on kultuuripärandi säilitamine, mitte uute objektide loomine, või objektide hooldamine ja parandamine nende funktsiooni taastamiseks.

Konservaator-restauraator eristub teistest erialadest, kuna tal on eriomane konserveerimis-restaureerimisalane haridus.

E.C.C.O. AMETIJUHEND (II):

EETIKAKOODEKS

Esitatud Euroopa Konservatorite-Restauraatorite Organisatsioonide Liidu (E.C.C.O.) poolt ja vastu võetud selle Peaassambleel, Brüsselis, 7. märts 2003

I. Koodeksi rakendamise üldprintsipiibid

Artikkel 1: Eetikakoodeks hõlmab põhimõtteid, kohustusi ja käitumist, mille poole iga E.C.C.O. liikmesorganisatsiooni kuuluv konservator-restauraator peaks oma ametis püüdlema.

Artikkel 2: Konservator-restauraatori amet on avaliku huvi orbiidis olev tegevus ja seda tööd tuleb teha järgides kõiki vastavaid riiklikke ja Euroopa seadusi ja kokkuleppeid, eriti neid, mis kehtivad varastatud omandile.

Artikkel 3: Konservator-restauraator töötab vahetult kultuuripärandiga ja on isiklikult vastutav selle omaniku, pärandi enda ja ühiskonna ees. Konservator-restauraatoril on õigus töötada ilma, et tema vabadust ja sõltumatust piirataks.

Konservator-restauraatoril on õigus kõikidel tingimustel keelduda kõikidest nõudmistest, mille kohta ta arvab, et need on vastuolus antud koodeksi tingimuste või meelsusega.

Konservator-restauraatoril on õigus eeldada, et kõik antud konserveerimis-restaureerimisprojektiga (sõltumata selle mahust) seotud informatsioon edastatakse talle omaniku või haldaja poolt.

Artikkel 4: Suutmatust järgida koodeksis sätestatud põhimõtteid, kohustusi ja keelde loetakse ebaprofessionaalseks tegevuseks ja see häbistab elukutset. Iga rahvusliku erialaühenduse kohustuseks on tagada, et selle liikmed täidaksid koodeksi meelsust ja tingimusi ning võtta kasutusele meetmed tõestatud mittetäitmise juhtumi korral.

II. Kohustused kultuuripärandi suhtes

Artikkel 5: Konservator-restauraator austab tema hoole alla usaldatud kultuuripärandi esteetilist, ajaloolist ja vaimset tähtsust ning füüsilist terviklikkust.

Artikkel 6: Konservator-restauraator koostöös teiste kultuuripärandiga seotud erialade spetsialistidega arvestab kultuuripärandi säilitamisel selle sotsiaalse kasutamise nõuetega.

Artikkel 7: Konservator-restauraatori töö peab olema tehtud vastavuses kõige kõrgemate standarditega, olenemata arvamustest kultuuripärandi turuväärtuse kohta. Kuigi teatud asjaolud võivad piirata konservator-restauraatori tegevust, ei tohi minna kompromissile koodeksi nõuete suhtes.

Artikkel 8: Konservator-restauraator peab enne kultuuripärandil praktiliste tööde teostamise algust arvestama kõikide ennetava konserveerimise aspektidega ja piirduma vaid hädavajaliku töötlusega.

Artikkel 9: Konservator-restauraator peab püüdma kasutada ainult tooteid, materjale ja

metoodikaid, mis vastavalt tema olemasolevatele teadmistele ei kahjusta kultuuripärandit, keskkonda ega inimesi.

Tegevus ise ja kasutatud materjalid ei tohi, kui vähegi võimalik, segada tulevikus läbiviidavat uurimist, töötlemist või analüüsi. Nad peaksid ka sobima kultuuripärandi materjalidega ja olema nii hõlpsasti ja täielikult pööratavad kui võimalik.

Artikkel 10: Kultuuripärandi konserveerimine-restaureerimine tuleb tekstiliselt ja pildiliselt dokumenteerida seisundi uuringu, konserveerimis/restaureerimistöötluste ja muu seotud teabe aruannetes. Aruanne peab sisaldama kõiki töötluste läbiviijate nimesid. Aruande koopia tuleb esitada kultuuripärandi omanikule või haldajale ning sellele peab olema vajaduse korral tagatud juurdepääs. Aruanne jääb konservaator-restauraatori intellektuaalseks omandiks ja tuleb säilitada edaspidiseks kasutamiseks.

Artikkel 11: Konservaator-restauraator tohib endale võtta ainult sellist tööd, milles ta on pädev. Konservaator-restauraator ei tohi alustada ega jätkata tööd, mis ei ole kultuuripärandi paremates huvides.

Artikkel 12: Konservaator-restauraator peab püüdma täiustada oma teadmisi ja oskusi eesmärgiga tõsta erialase töö taset.

Artikkel 13: Kui see on vajalik või sobilik, peab konservaator-restauraator töötama koos teiste spetsialistidega ning vahetama nendega täielikult informatsiooni.

Artikkel 14: Hädaolukorras, kui kultuuripärand on vahetus ohus, osutab konservaator-restauraator olenemata oma spetsialiseerumise valdkonnast kogu võimalikku omapoolset abi.

Artikkel 15: Konservaator-restauraator ei eemalda materjali pärandiobjektilt, välja arvatud juhul, kui see on möödapääsmatu selle säilimiseks või kui see olulisel määral moonutab pärandi ajaloolist või esteetilist väärtust. Eemaldatud materjalid tuleb võimalusel konserveerida ja kogu toiming täiel määral dokumenteerida.

Artikkel 16: Kui kultuuripärandi sotsiaalne kasutus ei sobi kokku selle säilitamisega, arutab konservaator-restauraator koos omaniku või seadusliku haldajaga, kas objektist koopia tegemine oleks sobilik vahelahendus. Konservaator-restauraator soovib õiget reproduktsiooniprotsessi, et mitte kahjustada originaali.

III. Kohustused omaniku või seadusliku haldaja ees

Artikkel 17: Konservaator-restauraator peab täiel määral informeerima omanikku kõikidest vajalikest tegevustest ja kirjeldama, kuidas tuleks kõige asjakohasemalt tagada objekti edasine hooldus.

Artikkel 18: Konservaator-restauraator juhindub professionaalse konfidentsiaalsuse nõudest. Selleks, et viidata mingile kindlale kultuuriväärtusele, peab ta saama selleks omaniku või seadusliku haldaja loa.

Artikkel 19: Konservaator-restauraator ei tohi kunagi toetada ebaseaduslikku kauplemist kultuuripärandiga ja peab sellele aktiivselt vastu seisma. Kui seaduslik omandiõigus on kahtluse all, peab konservaator-restauraator kontrollima enne igasuguste tööde alustamist kõiki kättesaadavaid infoallikaid.

IV. Kohustused kolleegide ja ameti ees

Artikkel 20: Konservator-restauraator peab säilitama austuse kolleegide, oma eriala ning sarnaste kutsealade ja nende esindajate suhtes.

Artikkel 21: Konservator-restauraator peab oma teadmiste, pädevuse, aja ja tehniliste vahendite piires osalema praktikantide ja abitööjõu koolitamisel.

Konservator-restauraator vastutab abilistele ja internidele usaldatud töö juhendamise eest ja tal lasub lõppvastutus tema juhendamisel tehtud töö eest. Ta peab säilitama austuse ja väärkuse selliste kaastöötajate suhtes.

Artikkel 22: Kui töö, kas täielikult või osaliselt, antakse alltöövõtu korras ükskõik mis põhjustel teisele konservator-restauraatorile, tuleb sellest teavitada omanikku või haldajat. Esiolne konservator-restauraator on täielikult töö eest vastutav, kui just eelnevad kokkulepped ei sätesta teisiti.

Artikkel 23: Konservator-restauraator annab oma panuse ameti arendamisse kogemuste ja informatsiooni jagamise kaudu.

Artikkel 24: Konservator-restauraator püüab soodustada paremat arusaamist kutsealast ja suurendada teadlikkust konserveerimisest-restaureerimisest teiste ametite ja avalikkuse hulgas.

Artikkel 25: Konserveerimise-restaureerimise dokumentatsioon, mille eest konservator-restauraator vastutab, on tema intellektuaalseks omandiks (vastavalt tema töölepingu tingimustele). Tal on täielik õigus olla tunnistatud nende autoriks.

Artikkel 26: Kultuuriväärtustega kauplemine ei sobi kokku konservator-restauraatori tegevusega.

Artikkel 27: Kui konservator-restauraator tegeleb töödega, mis jäävad väljapoole konserveerimisest-restaureerimist, peab ta tagama, et need ei satuks vastuollu antud koodeksiga.

Artikkel 28: Selleks, et säilitada ameti väärkus ja usaldatavus, peab konservator-restauraator kasutama ainult asjakohaseid ja informatiivseid mooduseid avalikkuse teavitamiseks oma tööst. Erilist tähelepanu tuleb seejuures pöörata infotehnoloogia (IT) kasutamisele, et vältida ebasobiva, eksitava, ebaseadusliku või volitamata teabe levikut.

Kinnitused

Euroopa Konservator-Restauratorite Organisatsioonide Liit (E.C.C.O.) on riiklike ja rahvusvaheliste kultuuripärandiga ning konserveerimisega ja konserveerimisega tegelevate organisatsioonide dokumentide läbitöötamise põhjal ette valmistanud E.C.C.O. ametijuhendi. "Konservator-restauraator: ameti definitsioon" (ICOM-CC, Kopenhaagen, 1984) oli esimene E.C.C.O. poolt heaks kiidetud dokument.

E.C.C.O. AMETIJUHEND (III):

Esitatud Euroopa Konservatorite-Restauratorite Organisatsioonide Liidu poolt ja vastu võetud selle Peaassambleel, Brüsselis, 2. aprill 2004

I. Konserveerimis-restaureerimisalase hariduse peamised eesmärgid

Haridus põhineb ameti kõige kõrgematel eetilistel normidel, mis on suunatud kultuuripärandi unikaalsuse ja selle esteetilise, kunstilise, dokumentaalse, keskkondliku, ajaloolise, teadusliku, sotsiaalse või vaimse olulisuse austamisele. Peale hariduse omandamist peavad lõpetajad olema võimelised töötama vastutustundlikult kultuuripärandi konservaator-restauraatori ametikohal, kaasa arvatud kitsamad tehnilised, teaduslikud ja kunstilised aspektid. Nad peavad olema suutelised tegema koostööd kõikide teiste kultuuripärandi säilitamisega seotud erialadega. Lõpetajad peavad olema suutelised ka teostama iseseisvat uurimistööd konserveerimise-restaureerimise ja ajalooliste tehnikate alal. Hariduse eesmärgiks on ka teiste E.C.C.O. ametijuhendis I nimetatud võimete arendamine.

II. Hariduse tase

Erialaga tegelemine kvalifitseeritud konservaator-restauraatori tasemel eeldab magistri (või sellega võrdsustatud) haridust. See saavutatakse konserveerimise-restaureerimisalaste õpingutega, mis toimuvad täiskoomusega, mitte vähem kui 5 aasta kestel ülikoolis (või sellega võrdsustatud tasemel) ning sisaldavad hästistruktureeritud praktikaid. Sellele peab järgnema võimalus õppida doktoritasemel (PhD). Nii teoreetiline haridus kui praktiline koolitus on olulise tähtsusega ja need peavad olema tasakaalus. Peale lõpueksamite edukat sooritamist antakse lõpetajale kraad või lõpudiplom. Tuleks anda viited õpingute käigus omandatud kitsamatele spetsialiseerumistele.

Sõltuvalt riigi situatsioonist võib olla vajalik erialaste praktiliste oskuste hindamine, et kinnitada konservaator-restauraatori võimekust töötada oma kitsamal erialal kompetentselt ja eetikat järgides.

III. Praktiline koolitus

Praktiline koolitus peab hõlmama didaktilisteks eesmärkideks sobivaks loetud originaalobjektide töötlemist. Valitud objektid peavad pakkuma võimalust hästi-dokumenteeritud uurimiseks, kaasaarvatud tehniline uuring, seisundi hindamine ja sellega seonduv töötlemine. Alates hariduse omandamise algusest annavad sellised juhtumiuuringud õpilastele kõige praktilisemal viisil aruamise iga objekti unikaalsusest. Juhtumiuuringud pakuvad ka parima võimaluse integreerida kõik konserveerimise-restaureerimise teoreetilised, meetodilised ja eetilised aspektid praktilise koolitusega. Ajalooliste tehnikate, tehnoloogia ja seotud materjalide tootmisviiside uurimine ja praktiseerimine on igati teretulnud, kuna see soodustab paremat arusaamist kultuuripärandi füüsilistest, ajaloolistest ja kunstilistest aspektidest.

IV. Teoreetiline õpe

Tasakaal reaali- ja humanitaarainete vahel on teoreetilise õppe juures mõõdapääsmatu. Teoreetilised ained tuleks kindlaks määrata vastavalt spetsialiseerumisele konserveerimise-restaureerimise alal ja võiksid sisaldada järgnevat:

- * konserveerimise-restaureerimise eetilised põhimõtted
- * teadus (näiteks keemia, füüsika, bioloogia, mineraloogia, värviteooria)
- * humanitaarained (näiteks ajalugu, paleograafia, kunstiajalugu, arheoloogia, etnoloogia, filosoofia)
- * materjalide ja tehnikate ajalugu, kaasaarvatud tehnoloogia ja tootmisprotsessid
- * kahjustusprotsesside identifitseerimine ja uurimine
- * kultuuriväärtuste eksponeerimine ja transport
- * konserveerimise, ennetava konserveerimise ja restaureerimise teooria, meetodid ja tehnikad
- * kunstiobjektidest reproduktsioonide tegemise meetodid
- * dokumenteerimise meetodid
- * teadusliku uurimise meetodid

- * konserveerimise-restaureerimise ajalugu
- * seadusandlikud aspektid (nt erialased määrused, muinsuskaitseadused, kindlustus, äri- ja maksuseadustik)
- * juhtimine (kogud, inimesed ja vahendid)
- * töötervishoid ja -ohutus (kaasaarvatud keskkonnariskid)
- * suhtlemisoskused (kaasaarvatud infotehnoloogia)

Tõlkinud Kurmo Kõnsa

Toimetanud Ruth Tiidor

Valminud 19.11.2014